

Na prvem križpotu sem zavil v stransko ulico. Pred malo izložbo sem se ustavil, da sem se ložje nazaj ozrl.

Ona mi je še vedno sledila

To me je ujezilo. Njena bližina mi je bila neznošna. Pričel sem hitreje stopati, na ovinku pa sem se zopet ozrl nazaj in se srečal z njenimi modrimi, prosečimi očmi.

Nekaj me je zbolelo v prsih, počel sem razmišljati od kod ta sprememba, zakaj ta antipatija do nje, saj mi je bila ona vendar časih vzor, celo pred nedavnim časom sem hrepenel po njej . . .

Toda moj spomin je objela gosta, neprodorna megla in nič pozitivnega nisem mogel dognati.

Kadarkoli sem se ozrl nazaj, uveril sem se, da mi sledi in neprijetno čutstvo mi je leglo v prsi. Gnusila se mi je kakor krastača in sem bežal pred njo.

Če sem hitreje stopal, hitreje mi je ona sledila. Ugibal sem, kam bi se ji umaknil.

Stopil sem v kavarno in se vsedel k mali mizici v desni kot; takoj sem lažje dihal, čutil sem se rešenega čudne teže, neznošnega bremena.

A ne dolgo in so se vrata odprla, ona je vstopila in se vsedla k drugi mizi meni nasproti.

Razburil sem se, ter sam sebe zmerjal in si očital nemožatost, bojazen pred žensko in še druge nečedne lastnosti.

„Zakaj se je bojim? Ali ji ne morem povedati, kar ji gre? Čemu lazi za menoj? Kaj mi hoče?“

Že sem se razljučen dvigal na svojem sedežu, da bom stopil pred njo in jo odpravil za vselej, a takoj mi je sedla v ude neka čudna, prijetna nemoč, pogled pa sem pobesil pred njenim prosečim, otožnim pogledom.

Plačal sem naglo in hitel zopet na ulico.

Zopet mi je sledila.

Stegoval sem že itak dolge korake za polovico, tudi prestavljal sem nogi še enkrat hitreje kot navadno, a ona mi je vedno sledila.

To je bilo zame pregrozno.

Nisem vedel kaj početi, v dušo se mi silil obup.

Postajal sem utrujen in že sem se bal, kaj bo, kadar ne bom mogel več bežati in me dohiti.

Na mostu sem se zagnal čez ograjo, valovi so se razgrnili in me objeli . . .

* * *

Mama mi je prinesla kavo, jo postavila na obposteljno omarico, potem pa me je vzbudila, češ, da je že čas vstati.

Mencal sem si oči in se radovedno oziral okrog sebe.

Prvo, kar sem prijel v roko je bil koncept ljubavnega pisma, katero sem ji bil pisal minoli teden, potem pa sem še enkrat prebral njen kratki in jedrnat odgovor:

Cenjeni gospod!

„Ker sem Vas doslej imela za pametnega človeka, sem z Vami tudi rada prijateljsko in zaupno občevala. Ker ste se pa sedaj pokazali takega tepca in prismuknjenca (dokaz Vaše zadnje pismo), sem primorana, Vam svojo prijaznost in zaupljivost odtegniti. Ne obiskujte v prihodnje več naše hiše!

Z odličnim spoštovanjem J. V.

Kako si je zlodej zaslužil krajec kruha.

Spisal S. N. Tolstoj.

Bilo je spomladi, v onem letnem času toraj, ko odeva Vesna log in gaj s pestrimi cvetovi, in ko so travniki slični čarobnim preprogam, iz katerih so vzkile na ukaz nebeškega vrtnarja raznobojne, nežne cvetke. Narava se je vzbudila iz sladkega spanja, in tam na vzhodu je priplavalo izza visokih gor zlato solnce v vsej svoji veličastnosti. Njegovi dobrodejni žarki so pokukali tudi v borno stanico kmeta Ivanoviča ter ga prebudili iz sladkega spanja. Vstal je veselega srca in se zahvalil dobremu Stvarniku, da mu je dal čakati krasnega dne. Vtaknil je v žep krajec kruha, in ne da bi zajutrkoval, je šel v hlev, upregel jedinega konja v plug, ter se odpravil na polje. Na polje prišedši, je slekkel svoj kaftan, ga vrgel pod nizko grmovje, dejal podenj krajec kruha, potem pa je šel orat. Prihajalo mu je vroče, in znoj mu je kapal po zagorelem licu, a on se ni brigal zato, saj ga je pri njegovem trudapolnem delu podpirala nada, da bode v jeseni stotero poplačan ves njegov trud. Solnce je stalo že visoko na nebu, ko je izpregel utrujeno žival. Ta se je mirno pasla ob parobku, med tem ko je njen gospodar legel v senco pod grmovje. Ker je začutil v želodcu veliko praznoto, segel je pod kaftan, da bi si utolažil glad s kruhom, katerega je prinesel seboj. Ivanovič išče in išče, a glej čudo, kruha ni nikjer. Vzdignil je kaftan, preobračal ga na vse strani, a vse zastonj, krajca ni in ga ni. „Čudno“, dejal je sam pri sebi, „žive duše ni bilo tu, in vendar mu je nekdo ukradel kruh“.

Sam hudobec je med tem, ko je Ivanovič pridno oral, vzela kruh, potem pa se je skrila za grmovje, da bi čul, kako se bo začel kmet jeziti in preklinjati. A varal se je. Ivanoviču je bilo sicer hudo, da mu je vzela neznan tat borno kosilce, a mislil si je: „Lakote ne bodem zato umrl. Tisti, ki je vzela moj košček kruha, je bil gotovo še bolj potreben, nego sem jaz. Bog mu blagoslovi!“

In Ivanovič je šel k vodnjaku, se okrepčal z mrzlo vodo, potem je ujel konja, ga upregel in delal zopet dalje kakor poprej.

Hudobcu ni bilo nič po volji, da se mu ni posrečilo, zapeljati kmeta v greh. Klaverno jo je popihal nazaj v pekel, kjer je povedal poglavarju hudobcev,

kako je ukradel kmetu krajec kruha, in kako je ta namesto da bi se jezil dejal, — Bog mu blagoslovi.

Poglavar pekla je bil neizmerno razjarjen. „Ti sam si kriv“, kričal je nad hudobcem, „da se kmet ni rotil, ker si stvar neumno pričel. To bi bilo lepo, ko bi začeli vsi kmetje tako govoriti! Pomisli vender, kaka škoda bi bila to za nas! Zato ti ukažem, da greš takoj na zemljo, in ako se ti ne posreči spreobrniti kmeta v treh letih, pustil te bodem kopati v blagoslovljeni vodi. Ali si razumel?“

Pred blagoslovljeno vodo je imel hudobec velik strah. Kolikor je mogel, hitel je na zemljo, a med potjo je premišljal in premišljal, kako bi pridobil kmeta za-se. Ni mu bilo treba si dolgo beliti glave, zvita njegova buča si je kmalu izmislila nekaj prav pametnega. Prav ponižno je prišel k ubogemu kmetu, kateremu je vzel kruh ter ga prosil, naj ga vzame v delo. Kmet se je sicer izgovarjal, da ga ne potrebuje, a ker mu je hudobec obljubljal, da mu hoče pridno in zastonj delati, vzel ga je vender le. In res, Ivanovič je bil popolnoma zadovoljen s svojim hlapcem. Ker je hudobec vedel, da bode isto leto velika suša, zato je svetoval svojemu gospodarju, naj seje žito na močvirnate tla. Kmet ga je ubogal, in isto leto je vladala res taka suša kakor še nikdar popreje. Ivanovičevo žito je krasno uspevalo. Vzrastlo je lepo visoko in klasje je bilo tako polno zrnja, da je obetalo stoteren sad, med tem ko je bilo na sosedovi njivi vse požgano od pekočih solnčnih žarkov. Ivanovič je imel to leto žita veliko več, kakor ga je potreboval. Naslednje leto je svetoval hudobec svojemu gospodarju, naj seje žito na suho peščeno zemljo, kajti vedel je, da bode leto čez mero deževno. Gospodar ga je ubogal, in zopet je pridelal toliko žita, da ni vedel kam ž njim.

A sedaj je začel peklenšček svoje delo. Naučil je svojega gospodarja, kako se dela iz žita — žganje. Kmetu se je dopadla žgana pijača. Pil jo je s slastjo, ter jo dal pokusiti tudi svojim sosedom.

Zadovoljen je šel hudobec v pekel poročat svojemu poglavarju, kako je zapeljal kmeta. A poglavar pekla se je hotel sam prepričati, kako je podložni peklenšček izvršil njegov ukaz, zato se je odpravil ž njim na zemljo. Prišla sta k Ivanoviču. Tu je bila zbrana velika družba. Ivanovič je namreč iz vsega žita, kar ga je več pridelal, skuhal žganje, potem pa je povabil vse bogatejše kmete iz okolice v goste. Njegova žena je pridno polnila gostom prazne kozarce. Že zopet je držala polno kupico v roki, nego, oj nesreča, kozarec ji je padel iz rok, in žganje se je razlilo po tleh.

„Prismoda, šepava! kaj ti je vender“, je kričal mož, „da tako izborno kapljico razlivaš po tleh?“

Hudobec je dregnul svojega poglavarja s kolcem, ter mu zašepetal na uho: „Ali si čul? Sedaj ne pravi več, Bog blagoslovi!“

K veselim pivcem je prisedel tudi ubog delavec, ki ni bil povabljen. Tudi on bi se rad pokrepčal z žgano pijačo. Ko ga je Ivanovič zagledal ni mu dal kozarca, ampak sam pri sebi je šepetal: „Kaj, vsakega pritepenca bom jaz napajal z žganjem!“

Tudi to je ugajalo hudobcu in zadovoljno se je nasmehnil.

„Le čakaj še nekoliko“, tolažil ga je tovariš, „pride še lepše.“

In gostje so pili in peli in bili veseli, da je bilo kaj. Pijača jim je razvozlala jezike, začeli so hvaliti drug drugega čez mero. Poglavar hudobcev je šepetal svojemu tovarišu na uho: „Ali jih vidiš? Sedaj se ližejo jeden drugemu kakor lisjaki. So že v naših rokah.“

„Da, da, sedaj se še drug drugemu dobrikajo“, pritrdil je hudobec; „ali počakaj, spijejo naj ga še en kozarec in videl bodeš, hujši bodo kakor volkovi.“

In res gostje so postajali vedno glasnejši in glasnejši. Kmalu so začeli zabavljati drug drugemu in se naposled celo — pretepati.

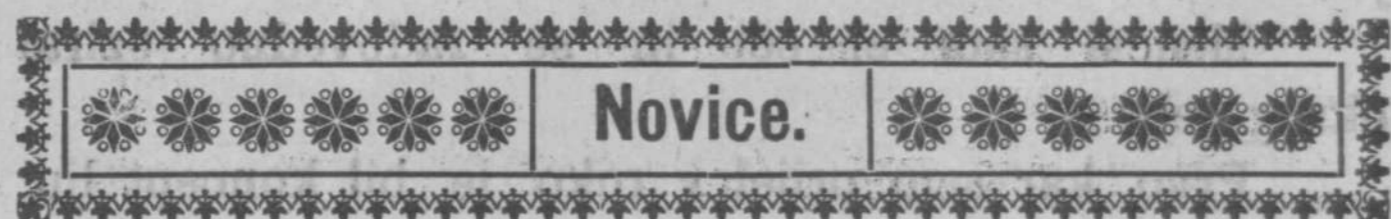
„Izvrstno! res izvrstno!“ mrmral je hudobec s smehljajočim obrazom. „Potrpi še nekoliko. Še jeden kozarec naj ga spijejo in videl bodeš, taki bodo kakor prasci.“

In gostje so pili in pili, in njih govorjenje je bilo vedno bolj nerazložno. Zdaj so začeli odhajati tu jeden — tam dva — tam trije. Vsak je naredil samo dva ali tri korake, a potem se je zvrnil po blatni cesti. Ivanovič jih je hotel spremiti, a preveč se je navžil žgane pijače, noge so se mu zapletale, naposled so mu odrekle svojo službo in tudi on je telebnil kakor je dolg in širok na tla.

Neizmerna radost se je razlivala po obrazu peklenškega poglavarja; vesel je bil svojega tovariša: „Prav vestno si izvršil moj ukaz“, dejal mu je. „Ali povej mi, kako si naredil to pijačo! Kaj ne da, najprej si vzel lisičje krvi, in kmet je postal priliznjen kakor lisica; potem si primešal volčje krvi, in kakor volkovi so besneli pivci; a naposled si prilil še svinjske krvi.“

„O, vsega tega mi ni bilo treba storiti“, zavrnil ga je hudobec. „Samo žita sem mu pustil rasti v izobilju in iz tega sem ga naučil delati žganje. Obilnost je torej, ki izpridi človeka in ga stori podobnega neumni živini. Dokler je imel kmet le toliko žita, kolikor ga je neobhodno potreboval, hvalil je Boga za krajec kruha, a sedaj je to že opustil.“

Poglavar pekla je pohvalil podložnega hudobca ter ga obsipal s častjo in slavo.

— Osebne vesti. Deželnovladni svetnik v Ljubljani gosp. dr. plem. Thomann je prosil za upokojenje. — De-